

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประมวลแนวคิดในเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับการบำบัดโรคด้วยยาฝน กลุ่มโรคและอาการเจ็บป่วยที่บำบัดได้ด้วยยาฝน ตำรับยาฝนที่ใช้กันแพร่หลาย เครื่องยาที่ใช้ ขั้นตอนวิธีการรักษาผู้ป่วย กรรมวิธีการเตรียมยาฝน ตลอดจนแหล่งที่มาของเครื่องยาที่ใช้ในตำรับยาฝน โดยศึกษาเชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นหมอยาฝนจำนวน 15 คน คัดเลือกจากกลุ่มประชากรจำนวน 291 คน ใช้เกณฑ์การคัดกรองคือ เป็นแพทย์พื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือประเภทหมอยาฝน เป็นผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้จากบรรพบุรุษหรือครู ยังคงทำการรักษาผู้ป่วยด้วยยาฝนอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันเป็นเวลามากกว่า 20 ปี สมัยใจถ่ายทอดองค์ความรู้และมีอายุ 60 ปีขึ้นไป ผลการศึกษาพบว่ายาฝนเป็นรูปแบบยาเตรียมวิธีหนึ่งที่มีข้อดีเฉพาะตัว ทั้งยังมีความเหมาะสมและความจำเพาะต่อโรคหรืออาการเจ็บป่วย ที่ไม่สามารถใช้รูปแบบยาเตรียมอื่นๆได้ มีวิธีการเตรียมที่สะดวก รวดเร็ว สามารถใช้ได้ทั้งโดยการรับประทานหรือใช้ภายนอก ใช้รักษาอาการเจ็บป่วยได้ถึง 11 กลุ่มอาการหลัก การใช้ยาฝนยังมีขั้นตอนและวิธีการตามความเชื่อของวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนข้อห้าม (คະລຳ) ในการปฏิบัติตัวของทั้งผู้ป่วยและหมอยาด้วย ส่วนเครื่องยาที่ใช้ในตำรับยาฝนพบจำนวน 197 ชนิด ได้จากพืช 172 ชนิด สัตว์ 20 ชนิด และแร่ธาตุ 5 ชนิด ส่วนของพืชที่นำมาใช้มักเป็นราก แก่น เปลือก เมล็ด ส่วนของสัตว์ที่ใช้ในยาฝนมักเป็นกระดูก เขา และเปลือกหอย ส่วนแร่ธาตุนั้นมีทั้งโลหะและหินปูน แหล่งของเครื่องยาที่ใช้ในตำรับยาฝนได้มาจากทั้งป่ารอบหมู่บ้านและป่าดงดิบ บางชนิดอาจไม่สามารถหาได้ในประเทศไทยแล้ว

214475

This qualitative research was conducted with the following objectives. First, to process the theory of treatment by sanding medicine. Second, to compile the present diseases and symptoms that are treated by sanding medicine. Third, to study the dosage formula. Fourth, to identify the remedies used in the formula. Fifth, to study the source of the remedies. Fifteen healers were selected for in depth study from 291 healers, who passed the study criteria. These criteria include; 1. Healer who originated from the Northeast region; 2. Healers who obtained knowledge from an ancestors or masters; 3. Healers who are been treating for over twenty years; 4. Healers who are willing to participate in the study; 5. Healers who have over 60 years old. The result of the study show that sanding medicine is one type of dosage preparation and it has specific characteristics to treat specific type of diseases and symptoms. Sanding medicine, it can be easily and quickly prepared and used for both internal and external medicine. Ten major groups of symptom were recorded. Use of sanding medicine has a culture process and taboos for both the healer and patient. There are 172 Plant's species, 20 animal's species and 5 kinds of minerals used in the formulas. The plant parts include root, heartwood, bark and seed. Animal parts are bone, horn and shell. Minerals are rock sediments and natural elements. These raw materials are collected from the nearby forests, mountains and some kinds of materials have not been collected in Thailand.